

BERÄTTELSE FRÅN SKOGSBRYNET

Klara Espmark

Högskolan för Design och Konsthantverk

Konsthantverk Avancerad nivå, inriktning textilkonst

Handledare: Nina Bondeson

Examinator: Katarina Andersson

Opponent: Karin Lundgren Tallinger och Åsa Pärson

2018

INNEHÅLL

INLEDNING.....	s. 3
BERÄTTELSENA.....	s. 5
SKOGEN	
Skogsbrynet.....	s. 7
Villaskoga vånda.....	s. 8
Ragnars teckningar.....	s. 9
UTGÅNGSPUNKT	
Symbolerna.....	s. 11
Kotten, tallen, stenen.....	s. 12
GENOMFÖRANDE.....	s. 13
Stammen.....	s. 14
Kotten.....	s. 22
Jordmåne.....	s. 28
SAMMANFATTNING.....	s. 31
<i>Från mars - 79</i>	s. 32
BILDER.....	s. 33
TACK TILL.....	s. 52
KÄLLFÖRTECKNING.....	s. 53

INLEDNING

Berättelser från skogsbrynet har sin utgångspunkt i den berättartradition som finns i min släkt och i hur denna tradition är förankrad i skogen, samt i mina egna erfarenheter av att befinna mig det sammanhang som den skapar.

Jag bär på ett arv av berättelser. I min familj har historier och myter förts vidare genom generationer och även jag har fått dem till mig genom hela mitt liv. De här berättelserna har uppstått på och är knutna till en specifik plats som är omgiven av stora vidsträckta skogar. Här lever man i, med och av skogen. Naturen är ständigt närvarande i berättelserna och får där en nästan mytisk karaktär, befolkas och levandegörs.

Berättartraditionen har uppstått i skogens närhet, och även i mitt arbete har skogen varit närvarande under en tid. Där har skogen blivit metafor för en inre plats, ett ordlöst undanglidande tillstånd som jag inte riktigt har kunnat greppa betydelsen av. Skogen är för mig en symbol för något på samma gång välbekant och hotfullt, ett gränsland som jag är intresserad av att befinna mig i och som jag hela tiden återkommer till.

Jag tänker på skogsbrynet som en representation av det där gränslandet. Där möts det vilda och det tämjda, det som jag känner till och som är tryggt, och det som jag inte ännu vet något om, det främmande. Berättelserna hör kanske också hemma där i skogsbrynet, i gränslandet mellan verklighet och fiktion.

För att ge mig själv en avgränsning och en utgångspunkt för arbetet valde jag att utgå ifrån tre objekt - kotten, tallen och stenen - som symboliserar den berättartradition som jag bär med mig och som samtidigt är konkreta representationer av skogen. De är laddade med historier eller finns med som mytologiska inslag i berättelserna, och får på så vis både en symbolisk och en konkret betydelse för mig.

Dessa symboler blev ett sätt att knyta ihop och tydliggöra det jag var intresserad av att arbeta kring i examensarbetet. De utgjorde ett ramverk som blev min startpunkt och något att falla tillbaka på under arbetets gång. Jag har förhållit mig fritt till den här utgångspunkten och låtit dessa tings/symbolers betydelse skifta genom arbetet och anta olika roller i de olika verken.

Arbetet har resulterat i tre textila verk - två broderier och ett skulpturalt objekt. Jag har haft olika ingångar och förhållningssätt i alla de tre verken och tar från det här arbetet med mig en fördjupad förståelse för mina arbetsmetoder, min tematik och för textilens berättande egenskaper.

Genom det textila materialets språklighet gör jag mig själv till ett led i kedjan av berättare. Jag närmar mig det arv jag bär på och försöker att skildra glimtar av det, men istället för med ord så gör jag det med stygn efter stygn, genom sammanfogning, lager av tyg och långa ringlande trådar.

BERÄTTELSENA

Genom hela mitt liv har jag fått berättelser, myter och anekdoter till mig i ett ständigt flöde. Jag är uppvuxen med berättelser om människor och händelser ur min bakgrund. Berättandet skapar identitet och utgör en brygga genom tiden, förankrar mina levda erfarenheter i nedärvda minnen.

I examensarbetet har jag inte ägnat mig åt de enskilda berättelserna och det de skildrar, utan åt den samlade mängden av dem och arvet de utgör. Berättandet i sig, behovet av att förstå och skapa sammanhang.

Jag kommer därför inte att återge någon berättelse i den här texten. Mitt arbete har uppstått ur den mylla som de tillsammans utgör och de enskilda berättelserna är inte nödvändiga för att beskriva det. Berättelserna bildar ett sammanhang som jag både medvetet och omedvetet hämtar material till mitt arbete ifrån.

Berättelserna har uppstått på och är knutna till den plats som min släkt kommer ifrån, en gård på en kulle i en liten jämtländsk by. På denna plats är man omgiven av skog som sträcker sig så långt man kan se, ända tills blicken slutligen möter blådisiga fjälltoppar.

Här är naturen är ständigt närvarande i både livet och berättelserna. Den mytologiseras, träd och stenar blir besjälade och får liv. De för en egen tillvaro när ingen människa ser, mytiska och mystiska varelser.

Berättelserna har satt sig i min ryggmärg och präglat hur jag ser på mig själv, min bakgrund och min omvärld. Genom dem har jag ärvt erfarenheter från hundratals år tillbaka. Genom dem bär jag med mig människor som har levt innan mig, deras handlingar, hemligheter och bragder. Jag bär på skogarna, potatisåkrarna och myrarna. Fjällen, bustigen och björnspåren.

En del av berättelserna kan upplevas som överdrivna skrönor, sådär som det kan bli i händerna på skickliga uttolkare. Andra är så sköra och intima att de knappt kan uttalas. Vissa är påhittade, andra är sanna.

Mycket förhårligas, men det finns en annan sida också. Den kommer fram i små doser åt gången, anas mellan orden. Sårighet och sorg kanske det inte berättas så mycket om, men visst finns där även ett mörker närvarande.

Det finns en tyngd i alla dessa berättelser som jag ständigt bär på. De utgör en hel värld som jag har inom mig, men då de är så så förbundna till platsen och sammanhanget där de har uppstått, är det en värld som jag bara kan dela fullt ut med ett fåtal personer som delar min bakgrund. Men de tar stor plats, pockar på och pyser ut, vill bli berättade. I mitt arbete försöker jag att ge de glimtar jag kan, för att kanske lätta på tygnden en aning.

”Skogarna med sina ovissa och dolda stigar.”¹

¹Ekman, Kerstin, *Herrarna i skogen*, Stockholm: Bonnier, 2007, s. 35

SKOGEN

SKOGSBRYNET

Under hela masterutbildningen har mitt arbete rör sig i och kring skogen. Skogen har funnits där som en verklig plats, en del av landskapet, men den har också blivit en symbol för något annat. Skogen representerar för mig en inre plats, ett svårgripbart tillstånd någonstans i utkanten av min förståelse.

Jag har inte riktigt vetat varför jag dras till denna ovissa plats, men jag har vetat att det är viktigt och spännande att försöka ta reda på mer, att bege mig djupare in.

Efter ett tag insåg jag att jag hela tiden hade en bild för ögonen, som ett stillbildsfotografi i mitt huvud. Jag vet inte hur länge jag har burit den där bilden inom mig, hur länge den har funnits i mig utan att jag har varit medveten om den. Men när jag väl uppmärksammade den förstod jag att den förklarade något viktigt om mitt arbete, något som jag inte riktigt hade kunnat sätta ord på.

När jag var yngre hade vi en stuga på platsen där min släkt kommer ifrån, platsen som är så central i berättandet. Vid stugan gick skogen ända fram till tomtgränsen. I min inre bild ser jag mig själv stå i skogsbrynet med ryggen mot trädgården och blicken vänd in mot skogen. Precis på gränsen mellan trädgård och skog står jag. Bakom mig gräsmatta, krolliljor och sedan åker, lite längre bort några hus. Framför mig tät och mörk granskog som sluter sig helt några meter in. Torra grenar på marken och ett kompakt mörker mellan granarna. Jag rör mig aldrig åt den ena eller andra hållet, bara står där på gränsen.

Jag vet att den verkliga skogen där vid stugan är ganska luftig och bara sträcker sig sådär hundra meter innan vägen skär genom den. Men i min fantasi har skogen tätat och är utan slut, och jag har fastnat på gränsen mellan hemmet och det okända som finns där mellan granarna.

I mitt arbete återkommer jag hela tiden till den där gränsen. Mellan åker och skog. Mellan medvetet och omedvetet. Gränsen mellan bild och varande. Bilden av något och något självt.

Där i skogsbrynet, mellan det som är tryggt och det som är främmande, har mitt arbete uppstått. Det är en gräns men samtidigt en upplösning av gränsen, ett tillstånd som inte är fixerat.

Jag tänker mig att berättelserna också kan höra hemma i skogsbrynet. Mellan verklighet och fiktion. Mellan det förhålligande och det förborgade. I deras mellanrum kan man ana sådant som det kanske inte berättas om. Mellan orden skymtar samma slags mörker som mellan skogens täta granar.

VILLASKOGA VÅNDA

Jag kommer från en familj av skogsfolk. Vi har gått i skogen, levt i och av skogen, brukat skogen. Min kropp känner igen sig i skogen, minnet är nedärvt. Men numera lever jag mitt liv långt ifrån den. Jag har inte hållit kroppens kunskap levande. Jag är van vid staden, vid att där kunna orientera mig, läsa av omgivningen och ta ut riktmärken. I skogen är detta svårare för mig. Jag är dålig på att skilja en mosstäckt sten från en annan, en gran från andra granar. Staden är sannolikt farligare för mig än skogen, men i staden kan jag i alla fall inbilla mig att jag har kontroll. I skogen känner jag mig utlämnad; åt naturen, åt min egen okunskap om den. Rädd för att gå vilse?

Samtidigt finns i skogen en trygg igenkänning. För mig är skogen bekant på samma sätt som ett hus man har bott i som liten. Kroppen minns känslan av hem. Men skogen är också hotfull i det att den, till skillnad från staden, inte är till för mig. Den finns till för att det är vad skogen gör, finns till. Jag är välkommen, men på egen risk och på skogens villkor.

I skogen finns både vilan och hotet. Vilan i att inte vara i centrum, att inte vara viktig. Hotet i detsamma.

”Skogsrädslan tycks finnas kvar. Det kan inte finnas någon annan förklaring till att jag så sällan mött någon vandrare i skogen, bara karlar som suttit på en avverkningsmaskin. Till och med bärplockarna håller sig nära vägen. Är villaskoga vånda bara en rädsla för att gå vilse? Jag vet inte.”²

²Ekman, Kerstin, *Herrarna i skogen*, Stockholm: Bonnier, 2007, s. 161

RAGNARS TECKNINGAR

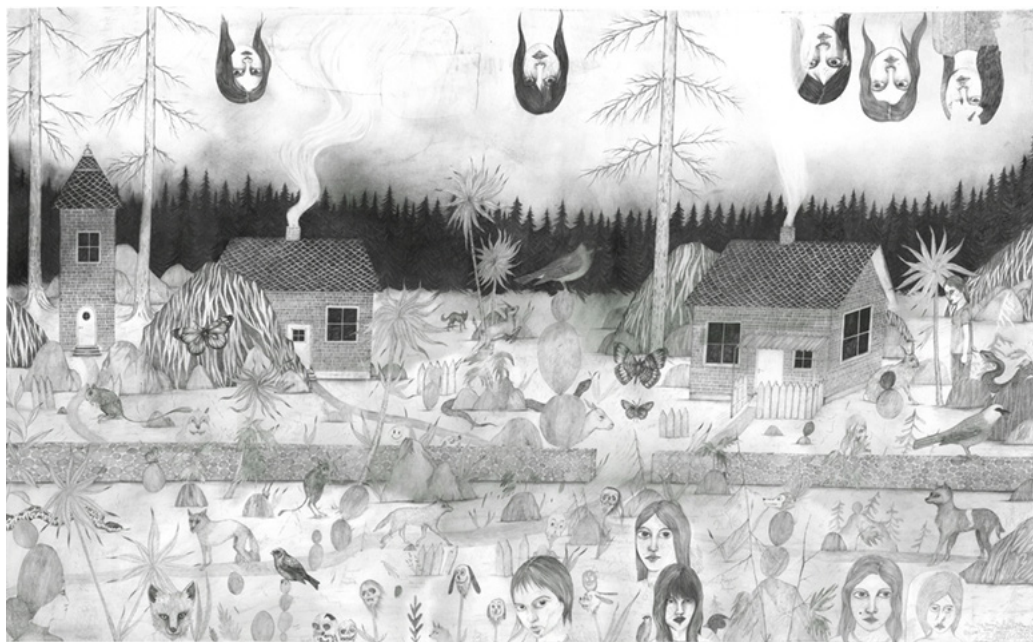
Av en händelse åkte jag till Stockholm samtidigt som Ragnar Persson ställde ut på Galleri Steinsland Berliner och hade då möjlighet att se hans utställning Vitvattnet.

Under första året på masterutbildningen blev jag tipsad om hans arbete av Mia E Göransson, dåvarande professor i keramikkonst, och sedan dess har Ragnar Perssons bilder varit mina ständiga följeslagare och referenser.

Ragnar Perssons teckningar befolkas av olika karaktärer och varelser, som rökande tonsårstjejer, vargar, svarta månar och spöken, för att nämna några. Bilderna är fulla av igenkännbara referenser och ikoner, ofta med hänvisning till metal och punk, fanzinekultur och serier. Där finns också skogen. Jag känner ett slags samhörighet med hans bildvärld, trots att våra uttryck skiljer sig åt. Det finns något i Perssons teckningar som jag känner igen, som att vi rör oss i ett liknande landskap. Det bara tar sig olika form i gestaltningarna. Kanske är hans skog en skog som liknar min.

I förordet till Ragnar Perssons bok *Vi ses i himlen*, där en mängd teckningar finns samlade, skriver Lars O Ericsson:

*"I centrum står dock nästan alltid Skogen - som trollskog, urskog eller vildmark. Skogen som fond till en ödslig, gråskalig teater sprängfylld med symbolik. Skogen som det oberörda, obegränsade, lockande, otrevliga, grymma, vackra och hotfulla. Skogen som frånvaro av civilisation och mänsklig närhet. Skogen som befrielse från tvång och krav, som frizon, som stängslets och inhägnadens motsats. Skogen som gömställe utan förbud och pekpinna. Och skogen som både ensamhet och "den stora världen där ute" fylld av faror, frestelser, fasor och hot, inbillade eller verkliga. Spår av Ragnar Perssons norrländska barndoms- och tonårsskog?"*³

Ragnar Persson, *Den befolkade jorden*, 2016

³Persson, Ragnar, *Vi ses i himlen*, Stockholm: Orosdi-Back, 2014

UTGÅNGSPUNKT

SYMBOLERNA

För att ge mig själv en avgränsning och en utgångspunkt för arbetet valde jag att utgå ifrån tre objekt som både symboliserar den berättartradition som jag bär med mig, och som på ett konkret sätt representerar skogen.

Dessa tre var kotten, tallen och stenen. De är alla existerande ting, men figurerar också i berättelserna som mytologiska inslag eller är laddade med en historia som knyter an till det sammanhanget. I det här arbetet blev de symboler för arvet av berättelser, för sammanhanget det har uppstått i och för den mystifierade natur som är närvarande där.

Samtidigt är de alla tre från skogen. De kan representera skog i allmänhet, men just denna kotte, tall och sten kommer från den specifika plats som jag har beskrivit tidigare i denna text.

Genom sin samtidigt symboliska och konkreta betydelse, kunde jag använda mig av dem på olika sätt i arbetet. Som symboler för berättandet blev de ett sätt för mig att närma mig det oformulerade och svårfångade. Som objekt har de förekommit i mina verk som motiv eller associationer, bilder av skog.

Jag kallar dem fortsättningsvis för symboler i den här texten.

De här symbolerna blev ett sätt att knyta ihop skogen, som redan figurerade i mitt arbete sedan tidigare, med berättelserna och tydliggöra kopplingarna mellan dem. De utgjorde ett ramverk som jag hade som startpunkt för arbetet, men blev också något som jag kunde falla tillbaka på under arbetets gång.

Jag bestämde mig tidigt för att förhålla mig fritt till denna utgångspunkt. Jag ville att symbolerna skulle vara just en startpunkt, ett sätt för mig att greppa den tematik som jag ville ta mig an, men att arbetet sedan skulle få leda vägen och kunna röra sig åt vilket håll det ville utan att jag försökte tvinga in det i en förutbestämd ram.

Under arbetets gång har dessa symbolers betydelse också skiftat. Jag har pendlat mellan att tänka att de enbart kan få vara just symboler som jag kan ta avstamp i, till att bli direkt avbildade i verken, och tillbaka till sin symboliska betydelse igen. De finns som tydliga referenser i ett par av verken, men i processens slutskede, i och med det tredje verkets tillkomst, rörde sig arbetet längre bort från symbolerna. Jag vill beskriva dem här för att de har varit viktiga för mig under arbetsprocessen, men jag anser inte att de färdiga verken behöver dem längre.

KOTTEN, TALLEN, STENEN

Tallen och stenen förekommer i berättelser som jag har fått berättade för mig i min barndom och omges av en egen mytologi, medan kottens historia är lite mer oklar, dock laddad med betydelse.

Tallen står en bit in i skogen från släktgården i Jämtland. Den är väldigt gammal, har en stam så grov att armarna inte når runt. Numera är skogen runt den högt uppvuxen, men när jag var barn kunde jag se dess krona över alla andra träd.

Vrider man blicken lite till höger från tallens krona så landar den på en bergssluttning där det ligger en stor vit sten och lyser. Från marken ser man den bara som en vit prick, men om man kämpar sig uppför det branta berget kan man klättra upp och vila sig på dess massiva kropp. Därifrån har man en milsvid utsikt över gårdar, sjö och fjäll.

Både tallen och stenen levandegjordes i berättelser, blev mytologiska karaktärer. De rörde sig i markerna när människorna inte såg, blev individer som interagerade med varandra och omgivningen.

Kotten är en ovanligt stor tallkotte som jag numera har vid min arbetsplats, men som har funnits i min pappas hem så länge jag kan minnas. Den har sparats för att den har en speciell betydelse, men jag är inte helt säker på dess sanna historia. Jag tror att den kommer från en tall i min farmors och farfars trädgård i Jämtland. Nu kan jag inte längre ta reda på huruvida detta stämmer, utan jag får själv ge den dess historia. Vad som är sant känns inte heller så viktigt, utan det viktiga är att den har bevarats och vårdats. Berättelsen finns lagrad i den.

Det var också när jag fick kotten som idén till mitt examensarbete föll på plats. Jag satt på tåget mot Göteborg med kotten och lite andra småsaker i en papperskasse bredvid mig. Jag och mina syskon hade tömt vår pappas lägenhet och delat upp hans ägodelar mellan oss. Jag visste bestämt att jag måste ha kotten, men visste då inte varför.

Där på tåget på väg hem tänkte jag på den och på alla berättelser som jag har fått till mig genom pappa och andra släktingar, på hur naturen har levandegjorts och mytologiserats och vad detta kan ha betytt för mitt arbete. Under den resan tog mina då något fragmenterade tankar form i det som skulle komma att bli startpunkten för mitt examensarbete. Kotten har därför fått stor betydelse för det här arbetet, och har även tagit en central roll i det som motiv i ett av mina verk.

GENOMFÖRANDE

När jag påbörjade examensprojektet hade jag en del förutsättningar klara för mig, men mycket skulle komma att visa sig under arbetets gång. Jag visste vilken min utgångspunkt och tematik var, och jag hade som mål att arbetet skulle resultera i minst tre verk. Jag var också säker på att min huvudsakliga teknik skulle vara broderi, även om jag tänkte att jag ville arbeta på olika sätt i de olika verken.

Jag ville att arbetsprocessen skulle vara öppen och kunna ta oförutsedda vägar, och låta arbetet leda mig i den riktning det ville ta. Genom att låta de olika verken växa fram ur varandra, plocka upp inslag ur det ena som ledde mig till nästa, hoppades jag att det skulle skapas sammanhang allteftersom arbetet tog form.

Genom de tre symbolerna gav jag mig en utgångspunkt att ta avstamp i. Jag ville inte att symbolernas roll i arbetet skulle vara fixerad, utan kunna förändras under processen, men i början fanns de med som något konkret som jag kunde förhålla mig till. De gav associationer och ideér och blev ett sätt för mig att ta mig in i arbetet.

Projektet har resulterat i tre verk där jag har arbetat utifrån olika förhållnings-sätt och haft skilda upplevelser av arbetsprocesserna. Jag har gett de enskilda verken titlarna Stammen, Kotten och Jordmåne.

STAMMEN

Stammen var det verk som jag påbörjade först. Idén kom som en impuls, spontan och direkt, och även utförandet har präglats av en enkelhet och direktitet.

Jag såg en bild, minns tyvärr inte längre vilken, som gav mig associationer till langettstygn och årsringar. Jag slog upp langettstygn i Bonniers stora bok om broderi, inte för att jag inte visste hur man syr langettstygn, utan mer som en mental förberedelse på att starta ett nytt broderi. Bland exempelbilder och instruktionsteckningar som visar hur nålen förs upp och ned genom tyget för att bilda stygnet, fick tanken ett ögonblick att landa.

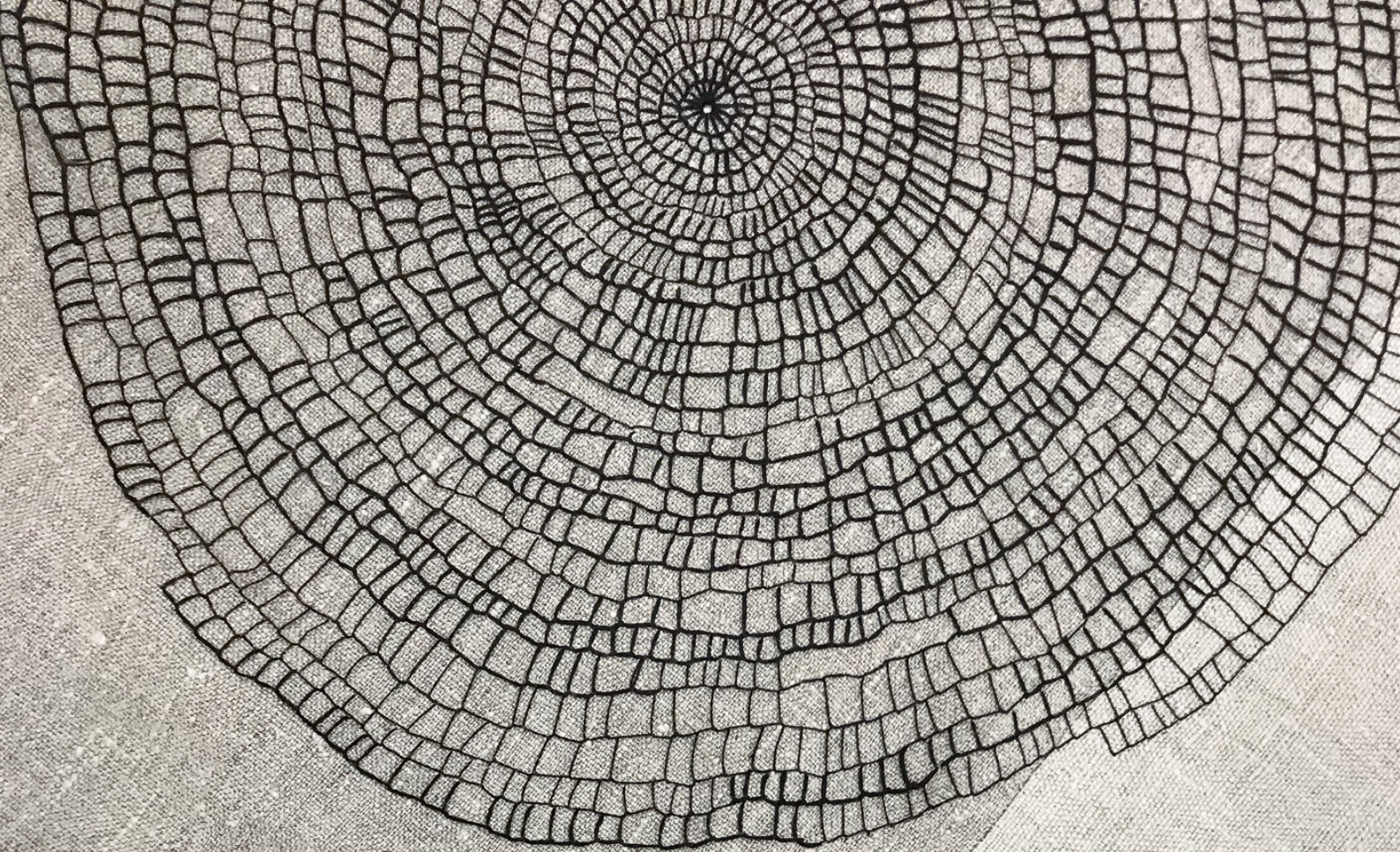
En halvtimme senare jag igång och sydde. Då visste jag inte vilken roll detta broderi skulle få i arbetet som en helhet, men det kändes angeläget att haka på den där impulsen.

Jag valde ett oblekt linnetyg och började sy ringar av langettstygn. Broderiet växte sig utåt från mitten, större och större. Jag varierade trådens tjocklek och stygnens längd och täthet för att skapa variation.

Jag visste att tyget som jag sydde på skulle behöva skarvas om idén fortsatte att kännas intressant och broderiet fortsatte växa. Så blev det också, jag sydde vidare och till slut började broderiet närma sig tygets kant.

Jag hade bara små bitar kvar av det tyg som jag hade börjat sy på, och letade efter mer utan att hitta det. Jag fick då skarva med ett liknande tyg, fortfarande oblekt linne, men med en nyans och struktur som skilde sig en aning från det första tyget. Först irriterade det mig lite att jag var tvungen att kombinera olika tyger, men snart visade det sig tillföra mycket till verket. Där broderiet har växt över skarvarna mellan de olika tygkvaliteterna upplevs bilden nästan transparent, som att den ligger ovanpå tyget. Ett par av de skarvade bitarna är färgade med kaffe för att tillföra ytterligare en subtil nyansskiftning.

Jag skarvade på enstaka bitar i taget allt eftersom broderiet växte och tog upp mer yta. Kompositionen av de hopsydda tygerna var viktig, det behövde vara en balans mellan dem och broderiet. Att inte planera och skissa på kompositionen i förväg var ett osäkerhetsmoment som jag medvetet lät bli en del av processen. Det fanns en enkelhet och lättsamhet i både idén och genomförandet av broderiet, så jag behövde ett inslag av osäkerhet för att jag inte skulle ha det för bekvämt.

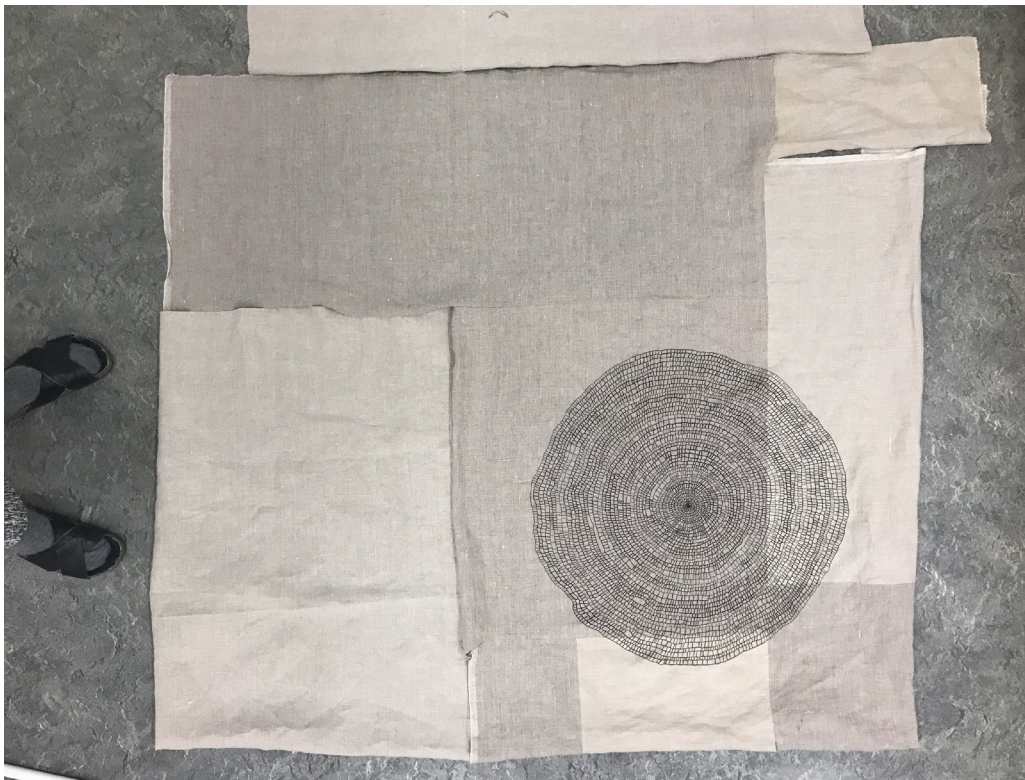

Stammen har en tydlig koppling till en av symbolerna i min utgångspunkt, tallen. Den mytiska stora tallen med sin breda stam.

Jag tänkte ett tag att jag skulle brodera tills min cirkel hade samma omkrets som den verkliga tallen, så jag frågade släktingar om någon visste måttet. Det var det ingen som gjorde, men de kunde mäta åt mig när snön försvann och vägen genom skogen blev framkomlig.

Snön låg kvar långt in på våren och jag fick aldrig veta vilken omkrets tallen har, men allteftersom arbetet fortskred blev det allt mindre betydelsefullt.

Jag började istället titta på broderiet som en komposition. De hopsydda tygstyckenas relation till broderiet och broderiets förhållande till storleken på tyget. Jag kom till en punkt då jag tyckte att alla delar var i balans, och där stannade jag. Verket fick bestämma.

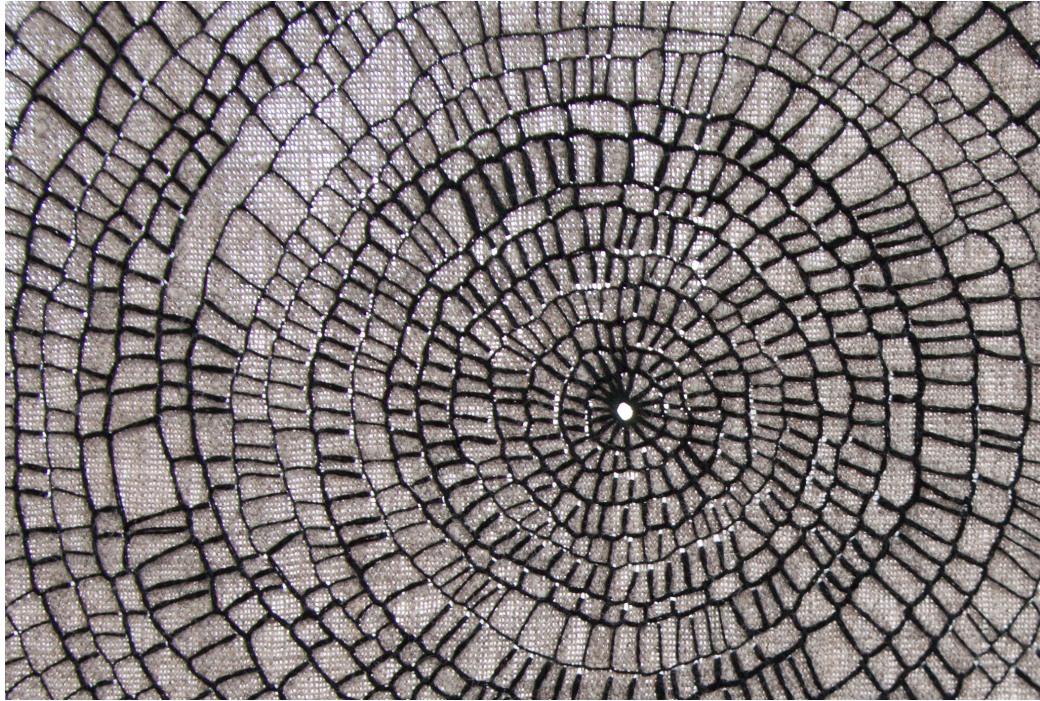
Broderiet har blivit så stort att jag kan avgöra hur den slutgiltiga kompositionen av hopsydda tyger kan se ut. Här testar jag olika varianter.

Jag lägger alltid stor vikt vid alla detaljer i ett verk, vill att min hand ska vara närvarande i varje stygn. Allt är sytt för hand, både i Stammen och i de andra två verken i arbetet.

Jag ville att Stammen skulle kunna visas hängandes fritt i ett rum, så att även baksidan är synlig. Därför blev det viktigt att alla fållar var fina på både fram- och baksida. Det innebär inte för mig att varje stygn är perfekt, utan att omsorgen jag har lagt ner är synlig. Jag hoppas och tror att det arbete jag lägger ner i detaljer präglar verket, ger det tyngd och integritet.

Process- och detaljbilder, baksida.

I den allra innersta cirkeln av stygn, där jag har låtit nålen gå ner på samma ställe flera gånger, bildades ett litet litet hål i tyget när stygnen drogs åt. Jag noterade det först som i förbifarten och la ingen större vikt vid det. Men senare, när broderiet var nästan färdigt och jag provade att hänga upp det fritt i rummet, så som jag tänkte mig att det skulle presenteras, upplevde jag att det där lilla hålet blev en oväntat betydelsefull del av bilden. Det bildar en mittpunkt som blicken dras till, skapar en vilja att gå närmare. Det är som att det där lilla hålet gör bilden större.

KOTTEN

Parallellt med Stammen började jag arbeta med broderiet Kotten. Till skillnad från Stammen, som tillkom i en spontan idé, föregicks det här verket av mycket planering och eftertanke. Jag funderade på bilden i flera veckor innan jag satte igång, vred och vände på hur och varför.

Även arbetet med själva broderiet skilde sig åt mellan dessa två verk. I Stammen upprepade jag samma slags stygn om och om igen, varierade bara trådens tjocklek och stygnens storlek allt eftersom arbetet växte fram. Till broderiet av kotten hade jag en förlaga, jag hade noga skissat fram motivet. Här arbetade jag med skuggningar och olika grader av svärta för att få fram ett djup i bilden. Jag varierade stygnen hela tiden, från korta prickstygn för att få fram gråskala, till långa täckande stygn med tredubbel tråd. Detta krävde en helt annan uppmärksamhet och ständiga beslut. Det var tidsödande och ibland ganska kämpigt, men det hjälpte mig att kunna växla mellan de två pågående broderierna. De olika arbetsätten kompletterade varandra och underlättade för mig att behålla koncentrationen.

Kotten som jag har broderat är en avbild av den faktiska kotte som utgör en av de tre symbolerna. Det var viktigt att det var just denna kotte bilden föreställde. Jag strävade dock inte efter att göra en perfekt naturtrogen avbild, utan ville gärna att den skulle skeva lite, bli ett personligt porträtt.

Jag gjorde flera skisser av motivet, skannade teckningarna och testade att skriva ut dem i olika storlekar för att ta reda på hur stort broderiet skulle vara. Skalan bestämde jag både utifrån vad som kändes rätt för motivet och hur det förhöll sig till storleken på tyget som jag ville brodera på.

Jag valde att sy på en bit av ett loppisfyndat handvävt lakan med vackra stadkanter och en skarv i mitten. Den befintliga skarven i tyget kopplade jag till skarvarna som jag själv gjort på tyget som jag sydde cirklarna på. Sammanfogningen blev en gemensam nämnare för de två verken, något konkret som band dem samman. Placeringen av motivet på tyget avgjordes till en viss del av denna skarv. Jag ville ha broderiet i tygets nederkant, men för att det skulle bli balans i bilden behövde skarven skära genom broderiets övre del på rätt ställe. Jag provade mig fram med hjälp av de utskrivna skisserna för att finna den rätta kompositionen.

Jag skannade och skrev ut skissen av kotten i olika storlekar, för att kunna testa hur stort broderiet skulle vara i förhållande till tygets storlek.

Jag beskar bilden av kotten i nederkant och hade redan från början en tanke om att stygnen skulle övergå till långa trådar som skulle rinna ut över golvet. För att verkligen säkert kunna avgöra om den idén fungerade behövde jag göra färdigt broderiet till stor del. Först då kunde jag se hur jag skulle fästa trådarna och skapa en övergång mellan dem och den broderade ytan.

Broderiet tog längre tid än jag hade räknat med, så det var en lång period av arbete innan jag kunde vara säker på om idén och utförandet skulle bära eller inte.

Detta är något som jag ofta får hantera i mina arbeten. Mina idéer bärs till stor del av utförandet. Varje påbörjat verk är därför ett risktagande, då jag ofta har veckor av arbete framför mig innan jag kan avgöra om idén håller eller inte.

I situationer som examensprojektet, när ett arbete måste färdigställas inom en bestämd tidsram och det inte finns möjlighet att kassera och starta om, kan det vara skrämmande. Men detta gör också att jag måste ha tillit till mig själv och min förmåga, lita på att min erfarenhet och kunskap räcker för att avgöra när det är läge att köra på och när jag ska backa och tänka om.

Broderiet är här nästan färdigt och jag har börjat fästa de svarta trådarna.

Jag lät de svarta trådarna i broderiets nederkant bli längre än jag hade planerat, så att de fick rinna iväg över golvet. För att få till en övergång mellan broderiet och trådarna lät jag varje tråd fästa i ett stygn.

När trådarna var på plats hände något med balansen i bilden. Tyget som jag hade broderat på verkade plötsligt avhugget i överkant, som att det inte kunde bära upp trådarnas längd. Jag bestämde mig för att försöka förlänga tyget uppåt.

Jag provade att sy på ett mycket tunt transparent bomullstyg. Det behövde finnas en kontrast mellan tygerna för att skarven inte skulle se ut som en nödlösning, utan bli en bärande del av gestaltningen. Jag lät det tunna tyget sträcka sig långt upp mot taket och det lyckades väga upp de svarta trådarnas tyngd.

JORDMÅNE

När jag hade kommit en bit på de två första verken insåg jag att jag skulle hinna uppnå mitt mål att göra en serie på tre verk, men knappast fler. Jag tyckte då att det tredje och sista verket behövde vara något annat än en bild - något som bröt av, en annan typ av form.

Jag har haft ett litet prov uppsatt vid min plats under hela examensarbetet. Jag gjorde det under första året på utbildningen och tog fram det igen i början av examensprojektet med en känsla av att det skulle kunna få betydelse. Det är en liten tätt rynkad tygbit, sydd i vitt bomullstyg.

Jag tänkte först göra en skulptur som var en gestaltning av symbolen stenen, då både Kotten och Stammen har tydliga kopplingar till symbolerna kotten och tallen. Tanken började där, men vandrade vidare i en kedja av associationer som förde mig bort från symbolerna. Min lilla provbit fanns med i tanken, det tätt veckade tyget som jag kopplade samman med de hopsydd tygerna i broderierna. Tätheten i tygveckan och tätheten hos de broderade stygnen kanske också kunde berätta något om varandra.

Det kändes till sist inte viktigt att det tredje verket blev en gestaltning av stenen, utan det var viktigare hur det förhöll sig till Stammen och Kotten och vad det tillförde till helheten.

I och med detta kom hela arbetet att frigöra sig från symbolerna. De var fortfarande viktiga, men för min egen del, inte för verkens fortsatta liv.

Tanken växte till ett beslut att göra en skulptur där jag använde en teknik liknande den som jag hade gjort provbiten med. Till skillnad från de två tidigare verken i serien, där det för mig välbekanta broderiet var den huvudsakliga tekniken, gav jag mig här in i något obeprövat. Utöver det lilla provet hade jag inte arbetat med att bearbeta textilen på det här sättet tidigare.

Jag valde ett halvlinnetyg och började forma tyget med stygn i olika riktningar. Drog ihop det tätt tätt ibland och lösare andra gånger, för att få variation i strukturen. Jag fick ofta stanna upp för att överblicka ytan och bestämma var tyget behövde dras ihop eller släppas efter, om jag skulle sy veck som följde samma form eller göra ett område med tät oregelbunden yta. Jag upptäckte att det var ganska svårt att kontrollera hur tyget formades. Det tog en hel del tid och envishet att få fram den struktur, form och storlek jag ville ha.

Genom att sy ihop lager på lager av tyger i olika kvaliteter gjorde jag sedan en botten för det rynkade tyget att fästas på. Botten blev en bärande konstruktion för skulpturen, men med sina lager och färgskiftningar säger den också något om verkets ursprung. Berättelserna och minnena är också lagrade på varandra, tätt sammanpressade.

Jag avslutade med att, med cremevit tråd, brodera subtila stjälkstygn som följer det veckade tygets mjuka former på ett litet parti på skulpturen. Trådens färg och glans ger en diskret skiftning i ytan och vitheten.

Efter en del överväganden valde jag att visa skulpturen hängande i tunna trådar från taket. Jag tänkte på det här verket som något som kom från marken, myllret och myllan, och ville att det skulle dras nedåt, tillbaka till jorden av gravitationen.

Jordmåne skiljer sig från de andra två verken i examensarbetet, både genom form, utförande och i hur det förhåller sig till utgångspunkten. Även titeln bryter av från de andra verken. Titeln blev ett sätt att markera att verket, och därmed hela arbetet, har tagit ett steg bort från utgångspunkten i symbolerna och blivit något eget.

Arbetet kommer att fortsätta leva efter att examensarbetet är avslutat, och visas i olika kontexter och konstellationer. Jag ville därför ge de respektive verken titlar som passade dem, utan att behöva låsa mig till arbetets utgångspunkt.

Jordmåne är ett poetiskt ord, men samtidigt beskrivande och konkret. Det berättar om kopplingen till myllan och om skulpturens uttryck. Idén till verket började som en association utifrån symbolen stenen, sedan tog arbetet sin egen väg samtidigt som det långsamt formades i mina händer. Fram växte en jordmåne.

Den rynkade strukturen är fastsydd på bottenplattan och skulpturens form håller på att framträda när överflödigt tyg klipps bort och kanten formas.

SAMMANFATTNING

I alla de tre verk som Berättelser från skogsbrynet består av har jag arbetat utifrån olika förhållningssätt och upplevt att de respektive processerna har gett mig en fördjupad förståelse både för min tematik och för mina arbetsmetoder.

I Stammen var det langettstygnets utseende och egenskaper som gav motivet och ledde mig in i arbetet. Idén och utförandet var direkt och spontant, något som jag tycker avspeglas i verket.

I Kotten utgick jag däremot från motivet och anpassade noggrant varje stygns längd och tjocklek för att få fram de skuggningar, det djup och den svärta som bilden behövde. Här krävdes ett ständigt beslutsfattande, i nästan varje stygn.

Jag upptäckte att det fungerade bra för mig att arbeta parallellt med Stammen och Kotten. Att kunna växla mellan två arbeten som kräver så olika saker av mig gjorde det lättare att bibehålla fokus och dynamik genom den långsamma processen. Denna insikt om en användbar arbetsmetod är en av de många saker som jag kommer att bära med mig från det här arbetet.

Alla tre verk har stygnet och sammanfogningen gemensamt. Sammanfogningen blev både en komponent i verken och ett sätt att skapa ett eget material, men den har också varit betydelsefull för mig för att koppla mina arbeten till min utgångspunkt. Jag tänker på handlingen att sammanfoga som en metafor för berättandet. Historier och upplevelser läggs ihop och bildar gemensamma erfarenheter för de som tar del av dem. Tygbit läggs intill tygbit, sys omsorgsfullt ihop och bildar en ny form.

Tiden gör sig ständigt påmind i arbetet. Genom berättelserna som sträcker sig genom tiden, förmedlar kontakter till det som varit. I skogsbrynet, hur ser tiden ut där? Kanske är där en icketid, ett mittemellan. Att brodera är också att ständigt förhålla sig till tiden. Mina verk tar, eller kanske snarare ger tid. Ger mig tid att tänka tankar klart, att ringa in min plats i världen.

Mina verk kräver att jag ägnar mig åt dem länge. Stygnen blir mått på tiden, ett förkroppsligande av den. Tiden blir en av komponenterna som utgör bilden. Motiv, materialet, tekniken och tiden.

För mig är den långsamma arbetsprocessen ett slags motstånd. Att brodera blir en laddad handling, ett sätt att hävda min plats och min integritet. Jag tar mig rätten att ägna flera veckor åt en kotte och att timme efter timme upprepa samma slags stygn i cirkel på cirkel. Någon kanske skulle säga att det är ohållbart, men jag hävdar att det är det enda hållbara.

Att broderiet Stammen liknar årsringar har med skogen att göra, med berättelserna som förs vidare genom tiden, men också med handlingen att sy det. Upprepningen och koncentrationen som varje stygn kräver gör avtryck i arbetet.

Stammen, Kotten och Jordmåne skiljer sig åt en del i utförande och uttryck, men de kommer alla från samma källa. De delar ursprung, men berättar om det från olika håll. Tillsammans låter de mig förstå mer om något svårgripbart som jag försöker fånga. Jag ser dem som nedslag i en berättelse som kommer att fortsätta växa. Det här arbetet är både en fortsättning och en början. Pågående.

Från mars -79

*Trött på alla som kommer med ord, ord men inget
språk*

*for jag till den snötäckta ön.
Det vilda har inga ord.
De oskrivna sidorna breder ut sig åt alla håll!
Jag stöter på spåren av rådjursklövar i snön.
Språk men inga ord.*

Tomas Tranströmer,
Ur *Det vilda torget*, 1983

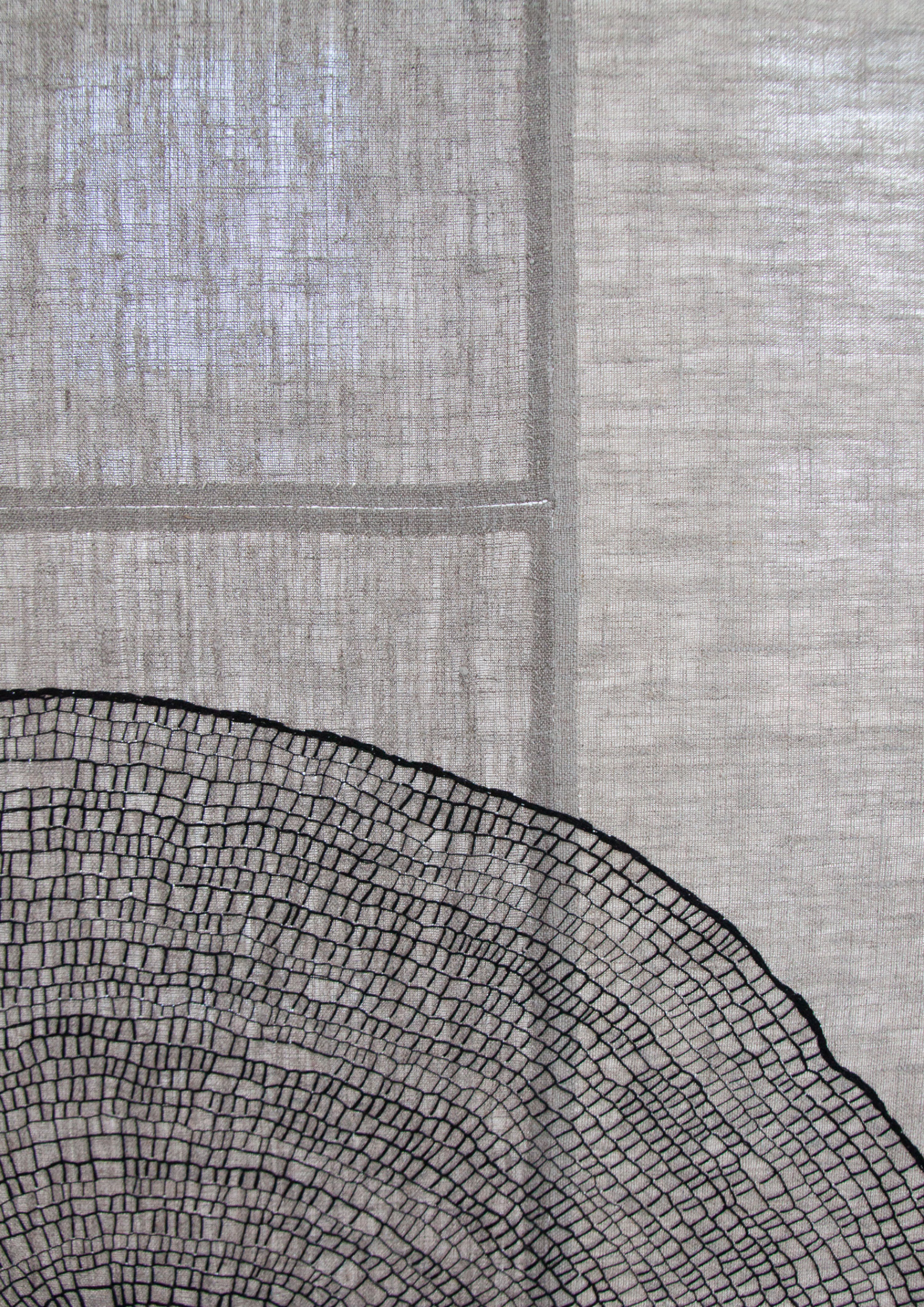
BILDER

STAMMEN

140 x 140 cm

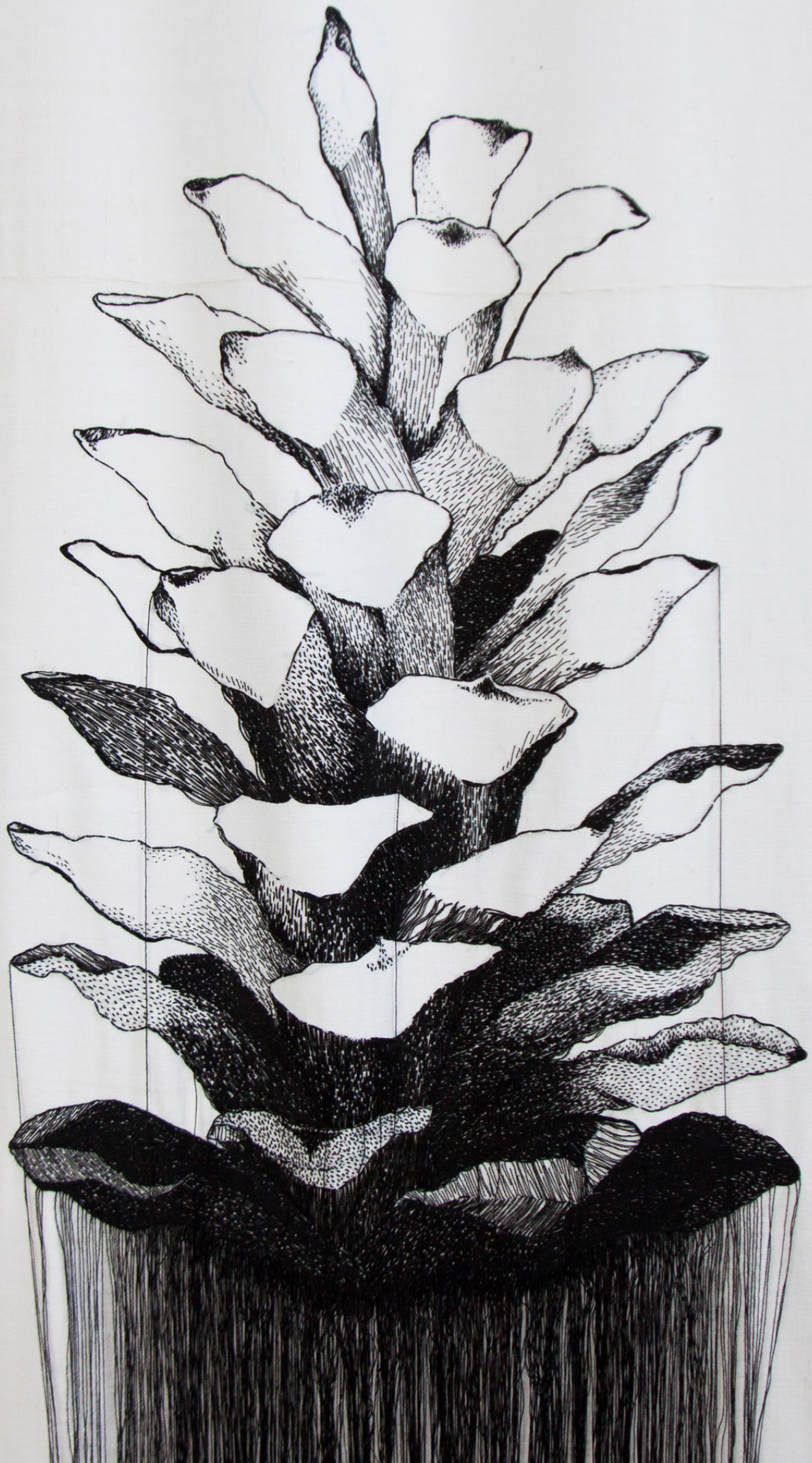

KOTTEN

Tygets mått 100 x 350 cm

JORDMÅNE

Ca 38 cm i diameter

TACK TILL

Nina Bondeson.

Hanna och Maja.

Magnus Haglund och Katarina Andersson.

Anna och Lars.

Marcus.

Pappa.

KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur

Arthur, Liz, *Bonniers stora bok om broderi*, Stockholm: Bonnier, 2005

Ekman, Kerstin, *Herrarna i skogen*, Stockholm: Bonnier, 2007

Persson, Ragnar, *Vi ses i himlen*, Stockholm: Orosdi-Back, 2014

Tranströmer, Tomas, *Det vilda torget*, Stockholm: Bonnier, 1983

Bild s. 11

Persson, Ragnar, *Den befolkade jorden*, 2016. Bild hämtad från: http://kulturhusetstadsteatern.se/imagevault/publishedmedia/bhaibpw1jrx65yxzpdqp/denbefolkadejorden_webb.jpg

Utställning

Vitvattnet, Persson, Ragnar, Galleri Steinsland Berliner, Stockholm, 26/1-3/3 2018